

SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR ÇEVRE İÇİN YAVAŞ KENT YAKLAŞIMI: HALFETİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Ayşenur COŞKUN

Arş. Gör. Gazi Üniversitesi/Mimarlık Bölümü, ayseurcoskun@gazi.edu.tr

Semra ARSLAN SELÇUK

Doç.Dr., Gazi Üniversitesi/Mimarlık Bölümü, semraselcuk@gazi.edu.tr

ÖZET

Yavaş şehir (*Cittaslow*) hareketi; 20.yy'ın son çeyreğinde modern ve hızlı yaşam biçiminin yerel yemek kültürlerini tehdit etmeye başlaması ile İtalya'da başlatılan yavaş yemek (*slow food*) hareketinin kente yansması olarak doğmuş ve gelişmiştir. Cittaslow temel olarak, küreselleşmenin bir sonucu olarak "yer" in kimliğinin ve taşıdığı potansiyellerin göz ardı edildiği, çevresel ve kültürel değerlerden kopuk, hızlı tüketime dayalı ve dolayısıyla tek tipleşen yaşam çevrelerinin, bütüncül bir sürdürülebilirlik düşüncesiyle gelişimini sağlamayı amaçlamaktadır. Kısa sürede kabul görüp yaygınlaşan hareket, günümüzde 30 ülkede 241 yerleşmeyi kapsamakta ve bu sayı artarak devam etmektedir. Nüfusu 50.000'in altındaki kentlerin aday olabileceği organizasyon kapsamında kentler, bu yerel kalkınma modeli çerçevesinde; çevre, altyapı, kentsel dokunun kalitesi, yerel kültürün teşviki, turizm, misafirperverlik ve farkındalık gibi konuları kapsayan çok sayıda kritere göre değerlendirilmektedir. Söz konusu yaklaşımda süreç, yerel kalkınmanın sürdürülebilirliği bağlamında ve marka kent yaratma hedefiyle ilerlemektedir. Türkiye'de de 15 yerleşim bölgesi Cittaslow unvanını elde etmiştir. Bu çalışma kapsamında; yavaş şehir hareketinin ortaya çıkışı ve gelişimi Dünya'dan ve Türkiye'den seçilmiş yavaş şehir örnekleri ile açıklanarak değerlendirilmiştir. Örneklem çalışması olarak seçilen ve 2013 yılında yavaş şehir ilan edilen Halfeti'nin adaylığı sürecinde ve sonrasında yaşanan çevresel, ekonomik, sosyal, kültürel ve yönetsel gelişmeler ile sürdürülebilirlik açısından değerlendirilmesi yapılmış ve Cittaslow unvanının kente olan katkıları irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cittaslow, Sürdürülebilirlik, Yerel Kalkınma, Marka Kent, Halfeti

SLOW CITY APPROACH FOR A SUSTAINABLE ENVIRONMENT: AN EVALUATION ON HALFETI

ABSTRACT

The slow city movement (*cittaslow*) was born and developed in the last quarter of the 20th century as a reflection of the urban slow food movement that started in Italy due to the modern and rapid life style threatening local food cultures. Cittaslow is basically aimed at providing a holistic sustainability development of living environments that are disjointed from environmental and cultural values, fast-consuming, and thus uniformized, where the identity of the "place" as a result of globalization and its potentials are ignored. The movement, which has been accepted in a short period of time, now covers 241 settlements in 30 countries and continues to increase. The cities with populations below 50,000 can be candidates for Cittaslow and these candidate cities are assessed within the framework of the local development model according to a number of criteria including environmental, infrastructure, quality of urban life, local cultures, tourism, hospitality and awareness. In this approach the progress advances through the context of sustainability of local development and with the aim of creating city branding. The 15 districts in Turkey has achieved the title of Cittaslow. In this study, the emergence and development of slow city movement has been explained and evaluated by the examples of slow cities selected from the world and Turkey. Selected as the case study and declared as a slow city in 2013, Halfeti has been evaluated in terms of environmental, economic, social, cultural and administrative developments experienced during and after the candidacy and discussed the contribution of Cittaslow title to the city.

Keywords: Cittaslow, Sustainability, Local Development, City Branding, Halfeti

GİRİŞ

İçinde bulunduğumuz küreselleşme çağı, mesafenin göreceliliğinin arttığı, yüksek hızın, iletişimden modaya, ulaşımdan yeme-içmeye kadar neredeyse tüm yaşam alanlarında açıkça görülebildiği bir “ivme çağı” olarak da adlandırılabilir. Yaşamın her alanında hissedilen bu ivmelenme bir bakıma insanların yaşam konforlarının artmasını sağlıyor gibi görünse de tüketimin baskın olduğu, toplumsal, çevresel ve yerel değerlerin önemsenmediği ve bozulduğu, sonuç olarak kentsel kimliğin kaybolduğu tek tipleşmeyi beraberinde getirmiştir.

Sanayileşme ve modernleşmenin sonucu olarak kentlerin sunduğu iş fırsatları, daha iyi ulaşım ve altyapı tesisleri, daha iyi eğitim alternatifleri gibi etkenler kentsel alanlara göçü artırmıştır. Buna karşın, sanayileşme ve modernleşme etkilerinden nispeten uzak, kendi halinde kalmış birçok kasaba ve küçük şehir yerel kalkınmayı gerçekleştiremedikleri için, şehirler arası rekabet ortamında nüfus kaybeden yerler durumuna düşmüştür (Yılmaz, vd. 2016: 1). Dolayısıyla hem göç alan hem de göç veren kentlerin, yerelliğin uygun şekilde sürdürülmediği durumlarda risk altında (Radstrom, 2014: 91) olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda yavaş şehir hareketi, küreselleşme ile birlikte, kentsel alanların gelişimi ve bu alanlara göç sebebi ile kentleşmede ve kentsel mekanlarda artan sosyal, ekonomik ve çevresel sorunlara karşı, çevrenin korunması, sürdürülebilir kalkınmanın teşvik edilmesi ve kentsel yaşamın iyileştirilmesi ile ilgili kapsamlı fikirler sunarak bölgenin yerel kimliğine katkıda bulunmaya teşvik eden bir tepki hareketi olarak doğmuştur. [URL-1]

Sürdürülebilir kentleşme bağlamında yavaş kent yaklaşımının incelendiği bu çalışmanın amacı; yavaş kent kavramı, amaç ve politikalarının anlaşılmasını sağlamak ve 2013 yılında yavaş kent seçilmiş Halfeti'nin Cittaslow adaylığı sürecinde kentte yaşanan, sürdürülebilirlik açısından çevresel, ekonomik, sosyal, kültürel ve yönetsel gelişmeleri ve seçildikten sonra bu unvanın kente olan katkılarını değerlendirmektir.

Bu kapsamda; öncelikle sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kent kavramlarına ilişkin bilgi verilerek, 1990'lı yıllarda İtalya'da ortaya çıkan Cittaslow hareketi tanımlanmış ve Türkiye'den ve Dünya'dan bu ağa dahil olan kent örneklerine yer verilmiştir. Son bölümde ise Halfeti'nin adaylık sürecinde geliştirilen politikalar ve sonrasında kentin kazanımları irdelenip değerlendirilmiştir.

SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRELER

“Sürdürülebilirlik” kavramı, 20. yüzyılın son 30 yılından itibaren günümüze küresel bir siyasi sürecin içinden, toplumun her kesimine dokunan bir kavram olarak gelmiştir (Newman-Kenworthy, 1999: 1). Latince, “korumak ya da “aşağıdan desteklemek” anlamına gelen “*subtenir*” kökünden türemiş olan (Muscoe, 1995'ten aktaran; Özmehmet, 2008: 3) sürdürülebilirlik kavramı, kısaca; “toplum ve doğa arasında sosyal olarak şekillenen ilişkilerin uzun vadede yaşamasının sağlanabilmesi” (UNESCO-MOST Declaration, 1996) anlamına gelmektedir.

Çevre sorunlarının ve bu sorunların ülkeleri, ekonomilerini kısacası kalkınmalarını etkilemeye başladığının fark edilmesi 1960'lara uzanmaktadır. Günümüze kadar pek çok çalışma/toplantı yapılmış ve “çevre ve sürdürülebilir gelişme” ile ilgili ulusal ve uluslararası düzeyde politikalar geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda sürdürülebilirliğin ilk esasları, 1972 de Stockholm'de gerçekleştirilen konferansta (*United Nations Conference on the Human Environment*) ortaya çıkmıştır. Ardından 1983 yılında Birleşmiş Milletler (*United Nations*) Dünya Çevre ve Kalkınma komisyonu (*World Commision on Environment and Development*) kurulmuş, 1987 yılında Gro Harlem Brundtland, başkanlığında başlayan Brundlant komisyonunun yayınladığı “Ortak Geleceğimiz” (*Our Common Future*) başlıklı raporda ilk kez kalkınma kavramıyla birlikte kullanılarak “sürdürülebilirlik” kavramı tanımlanmıştır. Söz konusu rapor sürdürülebilir gelişmeyi; “...bugünün gereksinimlerini karşılarken, gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılayabilmelerini tehlikeye atmayacak bir gelişme ya da gelecek kuşakların gereksinimleri pahasına olmayan bir gelişme” şeklinde tanımlar. Sosyal/toplumsal (kültürel kimlik, şeffaflık, denge, eşitlik ve yetkilendirme), ekonomik (büyüme, gelişme, verimlilik) ve çevresel (ekosistemin bütünlüğü,

çevrenin taşıma kapasitesi, biyo-çeşitlilik) bileşenlerin kesiştiği dar alan sürdürülebilirlik olarak tanımlanır. Bu bağlamda sürdürülebilirlik tanımına bakıldığında çok daha kapsayıcı bir tanım olduğu ve ancak üç boyutun bir arada olması ile gerçekleşebileceği görülmektedir (Sorguç-Selçuk, 2009:132). Dolayısıyla sürdürülebilirlik veya sürdürülebilir gelişim kavramının, zamanımızın en güçlü ihtiyaçlarını aynı anda toplamaya çalışan küresel bir siyasi sürecin sonucunda ortaya çıktığı söylenebilir.

Sürdürülebilir Kentler

Kentleşmenin geri dönüşü olmayan bir eğilim olduğu modern dünyada (Çahantimur, 2009: 60) “kentlerin sürdürülebilirliği” şüphesiz insanlığın geleceği için büyük önem taşımaktadır. Newman ve Kenworthy'ye (1999: 6) göre, dünyayı kentler şekillendirmektedir ve sürdürülebilirlik, kentlerle ilişkilendirilmedikçe sürdürülebilirlik süreci asla başlamayacaktır. Yanarella ve Lavine (1992, aktaran; Newman-Kenworthy, 1999: 6) ise sürdürülebilirlik girişimlerinin, sürdürülebilir kentler tasarlama (*designing*), yeniden tasarlama (*re-designing*) ve inşa etme (*constructing*) stratejileri etrafında toplanması gerektiğini öne sürmektedir.

Aslında sürdürülebilir kent yeni bir olgu değildir. Dünyanın çeşitli yerlerindeki tarihi kent ve kasabaların bu kadar uzun bir süre var olmalarının tek nedeni; içerdikleri sosyal ve ekonomik aktiviteler arası ilişkiler ile sınırları dışındaki doğal ve tarımsal çevre arasındaki ilişkileri dengeli bir şekilde kurup bu dengeyi sürekli hale getirebilmeleri olmuştur. (Çahantimur, 2009: 61) Ancak sürdürülebilir kent ile ilgili açık ve üzerinde uzlaşmış bir tanımlama yoktur fakat sürdürülebilir gelişmenin öğeleri olan çeşitli çevresel, ekonomik, sosyal, politik, demografik, kurumsal ve kültürel hedefler sürdürülebilir kentleşmenin de özellikleri olarak değerlendirilebilir (Satterthwaite, 1997: 1668)

Bu bağlamda “Sürdürülebilir kentler, süreklilik içinde değişimi sağlamak amacıyla, sosyo-ekonomik çıkarların çevre ve enerji ile ilgili kaygılarla uyumlu hale getirildiği kentlerdir” (Geenhuisan-Nijkamp, 1994'ten aktaran; Yazar, 2006: 17). Diğer bir deyişle, toplumsal ve ekonomik çıkarların, çevre ve enerji sorunlarıyla uyumlu bir biçimde bir araya getirilerek değişimde devamlılığın sağlandığı bir yapıdır (Bayram, 2001: 255)

YAVAŞ KENT (CITTASLOW) YAKLAŞIMI

İtalyanca şehir (*citta*) ve İngilizce yavaş (*slow*) kelimelerinin birleşiminden oluşan yavaş şehir (Cittaslow) hareketi, 1986 yılında modern ve hızlı yaşam biçiminin yerel yemek kültürlerini tehdit etmesi sonucunda Carlo Petrini ve bir grup aktivist tarafından [URL-2] başlatılan yavaş yemek (*slow food*) hareketinden ilham alınarak geliştirilmiştir. “Fast food” kültürüne karşı, anti bir hareket olarak ortaya çıkan ve yavaş felsefesinin temellerini atan slow food hareketi kısa zamanda tasarım, ulaşım, turizm, işletmecilik gibi pek çok alanda karşılığını bulmuştur. Kente olan yansıması ise 1999 yılında İtalya'da Toscana bölgesinin küçük bir kenti olan Greve in Chianti'nin eski belediye başkanı Paolo Saturnini tarafından ortaya konulmuştur. [URL-3]

Cittaslow felsefesine göre; proje, mevcut ve gelecek nesiller için daha insani, çevresel olarak doğru ve duyarlı ayrıca küreselleşen dünyada küçük realitelere karşı saygılıdır. [URL-1] Yavaş şehirler hareketi, teknolojinin, çevrenin ve kentsel dokunun kalitesini iyileştirmeye yönelik kullanımını ve bölgenin karakterine katkıda bulunmayı teşvik etmektedir. Buna ek olarak, yerel üreticiler ve tüketiciler arasında iletişim kurmayı amaçlamaktadır. Çevrenin korunması, sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi, doğal ve çevre dostu teknikler kullanarak gıda üretimi ve kentsel yaşamın iyileştirilmesi ile ilgili kapsamlı fikirlerle [URL-1] gerçekçi bir alternatif kent yaşamını hedeflemektedir. Bu bağlamda bir Cittaslow kasabasında yaşamak, daha temiz bir çevreye sahip olmak, sağlıklı gıdalar tüketmek, gelenek ve değerlere saygı gösterildiği, yerel kültürün diğer kültürlerden insanlarla paylaşıldığı zengin bir sosyal hayata katılmak demektir. [URL-4]

Nüfusu 50.000'in altında olan ve Cittaslow felsefesiyle uyumlu bir kent yönetimine sahip olan kentlerin katılımına açık olan [URL-5] Cittaslow hareketi, günümüzde 30 ülkede 241 üyeye yayılan bir şehir ağına sahiptir. [URL-6] Cittaslow birliğine üye olabilmek için birlik tarafından belirlenen kriterleri gerçekleştirmeye yönelik projeler geliştirmek ve uygulamak gerekmektedir. Kentlerin bu kapsamda yapmış olduğu çalışmalar puanlanmakta ve üyelik için 50 ve üzeri puan gerekmektedir. [URL-5] Değerlendirme, Enerji ve Çevre Politikaları, Altyapı Politikaları, Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları, Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara Dair Politikalar, Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim için Politikalar, Sosyal Uyum, Ortaklıklar olmak üzere 7 temel başlık altında 70'in üzerinde kritere göre yapılmaktadır. [URL-7]

Dünyadan Yavaş Kent Örnekleri

Cittaslow hareketi, Dünya çapında hızla yayılarak bugün 30 ülkeyi kapsayan bir harekete dönüşmüştür. Çalışmanın bu bölümünde farklı kıtalardan, sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farklı potansiyellere ve kültürlere sahip üç sakin şehir seçilerek incelenmiştir.

Amelia /İtalya

Amelia, İtalya'nın Umbria bölgesinde 12.000 nüfusa sahip bir şehirdir. Tarihi M.Ö 12. yüzyıla dayanan oldukça eski bir yerleşim olan Amelia Roma'ya yaklaşık 100 km mesafededir. Kent, zengin bir yeşil dokuyla çevrelenmiştir ve bu alanları da kapsayan çok sayıda yürüyüş, trekking, bisiklet güzergahları ve binicilik parkurları mevcuttur.

Kent, sahip olduğu tarihi eserler bakımından da oldukça zengindir. M.Ö 7-8. yüzyıllardan 18. yüzyıla kadar geniş bir zaman aralığına ait pek çok tarihi esere sahiptir. Bunların yanı sıra, yerel kültür ve geleneklere dayalı çok sayıda festivale ev sahipliği yapmaktadır. Şehrin orta çağ dönemine ait bir tema üzerine kurulan dönemin kostümlü oyunlarını, gösterilerini, geleneksel yerel menülerle yapılan tavernaları ve orta çağa ait müzik yarışmalarını kapsayan bir festival düzenlenmektedir. Ayrıca kent, yılın belli aylarında şarap imalatı ve tadımına ait etkinliklerin düzenlendiği şarap temalı ve müzik performansları ve gösterilerin düzenlendiği müzik temalı festivallere de ev sahipliği yapmaktadır. Geleneksel mutfağı yerel ürünleri öne çıkaran tariflere dayanmaktadır. El yapımı taze makarnalar, bölgede üretilen şaraplar, yerel sızma zeytinyağı ve yöreye ait öne çıkan ürünlerdir. [URL-8]

150

Resim 3.1. Amelia kenti [URL-8]

Sebastopol /ABD

Sebastopol, Amerika'nın Kaliforniya eyaletine bağlı, Kuzey Kaliforniya sahiline 30 dakika mesafede bulunan yaklaşık 8000 nüfuslu, küçük bir yerleşimdir [URL-9]. Sebastopol, zengin tarım geleneklerinin ve tarihi Kaliforniya Sekoya (*redwood*) ormanlarının bulunduğu geniş ormanlık ve sulak alanlara sahiptir.

Kentte yerel kalkınmayı sağlayan Cittaslow'a yönelik pek çok proje ve etkinlik gerçekleştirilmektedir. Eyaletteki en yüksek güneş enerjisi kullanım oranlarından birine sahip olan Sebastopol'de mümkün olduğunca kamu binaları ve çok sayıda özel yapı, güneş enerjili sistemlerin kullanıldığı binalar haline dönüştürülmektedir. Ayrıca yeni yapılaşmalar için sürdürülebilir politika

zorunlu kılınmaktadır. Çevreci yaklaşım ve sürdürülebilir farkındalık çerçevesinde eski binalara yeni işlevler getirilmekte, elektrikli araçların kullanımını teşvik edilmektedir. Eski demiryolu güzergahları ise bisiklet ve yürüyüş parkurları haline getirilmiştir. Organik tarım desteklenmekte, yerli ürünlerin satıldığı pazarlar kurulmaktadır. Eğitim politikaları kapsamında, çocuklara, sürdürülebilirlik ile ilgili eğitimler verilmektedir. Yıllık uluslararası belgesel festivaline de sponsorluk yapan bir sanat merkezinde, çeşitli sergiler yapılmakta ve sanatla ilgili dersler verilmekte, heykel, tiyatro, müzik gibi çeşitli sanat dallarına ait çok sayıda sanatsal etkinlik düzenlenmektedir. [URL-10]

Resim 3.2. Sebastopol kenti [URL-10]

Jingyang (Jingde County) /Çin

Jinyyang, Çin'in güneydoğusunda bulunan Anhui eyaletinin, Xuancheng şehrine bağlı 43.000 nüfuslu bir yerleşimdir. %66'sı ormanlarla kaplı olan bir bölgede yer alan Jinyyang, 1400 yıllık geçmişiyle oldukça geniş ve derin kültürel mirasa sahip antik bir yerleşim yeridir. Hui kültürünün hâkim olduğu kentte iyi korunmuş 47 tarihi bina bulunmaktadır.

Sağlık sektörü, Jingyang'ın tek ana sanayiidir. Sağlık, tarım ürünlerinin üretimi ve işlenmesi, Çin bitkisel ilaç ekimi ve ekolojik turizm, Jingyang'ın ekolojik çevre ve ekonomisinin iyi bir şekilde gelişmesini sağlamaktadır. Sertifikalı ekolojik çiftliklerde üretilen organik gıda, yeşil gıda, geleneksel Çin ilaç malzemeleri, yaban mersini, organik çay gibi doğal ürünlerle ekolojik turizm ve ekonomi ciddi manada gelişmiştir. Yerel üretimi canlandırma ve organik ürünleri teşvik adına 7.000 metrekarelik alana kurulmuş, yerel halk tarafından yetiştirilen organik tarım ürünlerini satıldığı bir sebze pazarı bulunmaktadır. Yavaş gıda hareketinin ve yerel mutfakın gelişimine yönelik ilgili kuruluşlarla iş birliği yapılmakta ve bir dizi faaliyet yürütülmektedir. Yavaş şehir altyapısı, yürüyüş yolları ve parklar gibi Cittaslow altyapı politikalarına yönelik projelerin uygulayan hizmet birimleri vardır. Aynı zamanda şehrin tarihi ve kültürel mirasının parçası olan çok sayıda geleneksel etkinlik desteklenmekte ve sürdürülmektedir. Öne çıkan ürünleri, sığır eti, yeşil şeker kamışı, pirinç, çaydır. Geleneksel taş oymacılığı, ağaç oymacılığı, tuğla oymacılığı ve lamba dumanı ile mürekkep yapma, el yapımı bambu eşya yapımı gibi geleneksel el sanatları korunmakta ve teşvik edilmektedir. [URL-11]

Resim 3.3. Jingyang kenti [URL-11]

Türkiye’den Yavaş Kent Örnekleri

Türkiye’nin Cittaslow serüveni, 2009 yılında Seferihisar’ın (İzmir) Cittaslow üyeliği ile başlamıştır. Ardından Cittaslow Türkiye Koordinatörlüğü kurulmuş ve 2009 yılından günümüze sahip olduğu zengin tarihi, kültürel ve geleneksel mirası ile Türkiye 15 Cittaslow üyesi kentle İtalya, Polonya ve Almanya’dan sonra en fazla üyeye sahip 4. ülke olmuştur. Türkiye’nin bu ünvana sahip temsilcileri Akyaka (Muğla), Eğirdir (Isparta), Gerze (Sinop), Gökçeada (Çanakkale), Göynük (Bolu), Halfeti (Urfa), Mudurnu (Bolu), Perşembe (Ordu), Şavşat (Artvin), Seferihisar (İzmir), Vize (Kırklareli), Taraklı (Sakarya), Uzundere (Erzurum), Yalvaç (Isparta), Yenipazar (Aydın), ilçeleridir. Çalışmanın bu bölümünde farklı coğrafi bölgelerden, sürdürülebilir kalkınmaya ilişkin farklı potansiyellere ve kültürlere sahip üç sakin şehir seçilerek incelenmiştir.

Taraklı/Sakarya

2011 yılında yavaş şehir olan Taraklı, Marmara Bölgesinde, Sakarya iline bağlı yaklaşık 7000 nüfuslu bir ilçedir. [URL-12] Taraklı İlçesi ormanlık bir arazi yapısına sahip olup dar bir vadide kurulmuştur. [URL-13] Tarihinin, Hisar Tepe’de bulunan sarnıçlar sayesinde M.Ö. 1000-2000’e kadar uzandığı tahmin edilmektedir. [URL-14]

Roma ve Bizans dönemlerine ait kalıntılarının da bulunduğu Taraklı, Osmanlı kent dokusunun ve mimarisinin büyük ölçüde korunarak günümüze ulaştığı nadide yerleşimlerden birisidir. 1992 yılında kentsel sit alanı olan Taraklı’da 100’ü aşkın tescilli bina ve 8 adet doğal kültür varlığı bulunmaktadır. (Ünal-Zavalsız, 2016: 905). Taraklı’da kültür turizmi, termal turizm, yayla turizmi, mağara turizmi ve yamaç paraşütü turizmi yapılmaktadır. [URL-12] 1960’lara kadar ipek böcekçiliği, ahşap tarak yapımı, kaşıkçılık, semercilik, dokumacılık, kunduracılık, mutafılık, örgücülük, oyacılık gibi icra edilen geleneksel el zanaatları, sanayileşmenin ve seri üretimin etkisiyle zaman içerisinde kaybolmaya yüz tutmuştur. (Çavaç, 2008: 23-24) Taraklı’nın geleneksel ve kültürel mirasının Cittaslow politikaları kapsamında korunmasına ve geliştirilmesine yönelik projelerin gerçekleştirilmesi amacıyla 2012 yılında “Taraklı Yerel Kültür Derneği” ve Taraklı Sakin Şehir Derneği” kurulmuştur. Bu doğrultuda geliştirilen “Kıvalı Eller” projesi ile yerel Taraklı kadınlarının unutulmaya yüz tutmuş geleneksel el sanatları (kaşıkçılık, dokuma) ve yöresel mutfağı hakkında eğitim almaları ve istihdam sağlanması düşünülmektedir. (Çakar, 2016: 73) Taraklı’nın yöresel yemekleri arasında keşkek, uhut tatlısı ve köpük helvası bulunmaktadır [URL-15].

152

Resim 3.4. Taraklı kenti [URL-11]

Uzundere/Erzurum

2016 yılında Cittaslow ünvanının sahibi olan Uzundere, Erzurum iline bağlı 8000 nüfuslu bir ilçedir. [URL-16] Tarihi, M.Ö.650-120 yıllarına uzanan Uzundere, asırlar boyu süregelen varlığı ile birçok medeniyetin izlerini taşımaktadır.

Uzundere coğrafi konumu, doğası, yüzyıllardır varlığını sürdüren geleneksel kırsal yaşam kültürü, doğa sporları ve tarihi eserleri ile doğa, tarih, spor ve kültür kavramlarının en güzel özelliklerini içinde barındırmaktadır. Türkiye’nin en yüksek şelalesi olan Tortum şelalesi, yelken, rafting ve kano gibi su

sporlarının yapıldığı Tortum gölü ve çayı, yedi göller, Öşk manastırı, Engüzek kalesi, Sapaca kalesi, İnçer camii, gibi değerlere sahip olmasını yanı sıra Uzundere biyoçeşitlilik açısından da birçok endemik bitki, memeli, kuş ve kelebek cinsinin yuvasıdır. Geleneksel Karakucak güreşleri, kuş gözlem festivali ve gençlik festivali gibi etkinliklerle ilçe turizmi canlandırılmaya çalışılmaktadır. [URL-17] Sürdürülebilir turizm, istihdam ve yerel kültürü geliştirmeye yönelik, çok sayıda proje hayata geçirilmiştir. Ayrıca, Uzundere Butik Otel ve Karşılama Merkezi Projesi, Yıkıklar Doğal Çevre Koruma ve Çoruh Vadisinin Eurovelo Avrupa Bisiklet Ağına Katılım Sürecinin Desteklenmesi Projesi, Destinasyon Düzeyinde Avrupa Turizm Sisteminin Sürdürülebilir Yönetim Göstergeleri Projesi planlanan projelerdir. [URL-18] Yerel mutfağı oldukça zengin olan yörenin, çağ kebabı, ayran aşısı, lor dolması, şalgam dolması, sulu köfte, kavut haşılı, ayran yahnisi, çortutu pancarı, ısırğan yemeği, peynir helvası, dut pekmezi, erik dolması, dut kayfesi öne çıkan ürünleridir. (Kaymaz vd. 2017: 1010)

Resim 3.5. Uzundere ve Yedi göller [URL-16]

Mudurnu/Bolu

Mudurnu, Mart 2018 tarihinde Cittaslow ünvanını alarak Türkiye'nin 15. sakin şehri olmuştur. 19 bin nüfuslu ilçenin tarihi Selçuklu dönemine kadar uzanmaktadır. [URL-19] Mudurnu, sahip olduğu 173 adet mimari değeri yüksek yapı nedeniyle "Kentsel Sit Alanı" ilan edilmiştir ve 2015 Mudurnu Tarihi Ahi Kenti adı ile 2014 yılında Dünya Miras Geçici Listesine dahil edilmiştir. [URL-20]

Bazıları kültür evi ve konaklama tesisi olarak da kullanıma açılan, yöreye ait geleneksel yaşam biçimini yansıtacak şekilde düzenlenmiş tarihi konaklar, geçmişten günümüze Mudurnu'daki günlük hayatın izlerini yansıtmaktadır. Mudurnu'nun ana gelir kaynağı hayvancılıktır. Ancak geçmişte, demirciliğin de yaygın olarak yapıldığı ilçede günümüzde, demirciler çarşısında eskilerin el işlerini bugüne taşıyan birkaç esnaf bulmak da mümkündür. Çarşıdaki geleneksel dükkanların bazıları ahilik geleneği ile yetişmiş ustaların eskiden kullandıkları eşyalarının sergilendiği küçük müzelere dönüştürülmüştür. İlçe sınırlarındaki Abant Gölü, Sülük Gölü, Karamurat Gölü, Babas Kaplıcası, Şeyh-ül Ümran Tepesi görülmeye değer yerlerindedir. Şeyh-ül imran bayramı, birikme geceleri, hacet bayramları ve cuma günleri yapılan 600 yıllık geçmişi olan esnaf duasıyla Mudurnu geleneklerine son derece bağlı bir kent profili çizmektedir. [URL-19] Oldukça zengin bir yerel mutfağa sahip olan pilicin ana vatanı olarak da ün salmış, Mudurnu'nun öne çıkan ürünleri; piliç güveç, kuzu güveç, kaşık sapı, bal kabaklı gözleme, bombai fasulye, cevizli katmerli, Mudurnu saray helvası ve un helvasıdır. [URL-21]

Resim 3.6. Mudurnu kenti [URL-19]

Bölüm Değerlendirmesi

Sürdürülebilir kentsel gelişim için yerel bir kalkınma modeli olan yavaş kent kavramına bir yaklaşım geliştirmek adına Dünya'dan ve Türkiye'den örnek şehirler incelenmiştir. Değerlendirmede her şehrin, somut veya somut olmayan tarihi ve kültürel miraslarının, potansiyellerinin ve çevresel özelliklerinin farklılığı oranında belirli Cittaslow kriterlerine ağırlık verdiği görülmüştür.

İtalya'nın Amelia şehri, köklü tarihinin getirmiş olduğu, zengin kültürel ve tarihi mirasını koruyan bir kent olarak ön plana çıkmaktadır. Şehri çevreleyen yeşil alanları da kapsayan yürüyüş bisiklet ve binicilik parkurları ile kentsel yaşam kalitesinin artırılması amaçlanmıştır.

Amerika'nın Sebastopol şehri, yavaş kent kavramının, şehre kazandırdığı yenilenebilir enerji kullanımının yaygın kullanımı ve teşvik edilmesi, yeni yapılarda sürdürülebilirlik politikalarının zorunlu kılınması, eski tren yollarının yaya ve bisiklet yolu olarak yeniden işlevlendirilmesi gibi çevreci yaklaşımlar ile ekolojik sürdürülebilir alanında ön plana çıkmaktadır.

Çin'in Jingyang şehri, doğaya ve organik tarıma verdiği önem ile ekolojik değerlerini korumayı ve bu durumu bir ekolojik turizm politikası haline de getirerek ekonomik bir kalkınma sağlamıştır. Ayrıca yerel mutfağını geliştiren şehir, yavaş yemek akımına da katkı sağlamaktadır.

Sakarya'nın ilçesi olan Taraklı ve Bolu'nun ilçesi Mudurnu, özgün kent kimliklerini ve dokusunu koruyarak, tarihi ve kültürel zenginlikleri sürdürebilmeleri ile ön plana çıkmışlardır. Bu kapsamda Taraklı'da geleneksel ve kültürel mirasın korunmasına ve geliştirilmesine yönelik pek çok proje hayata geçirilmiştir.

Erzurum'un ilçesi Uzundere ise sahip olduğu doğal zenginlikleri ve ekolojik değerleri koruyarak sağladığı sürdürülebilir turizm politikası ile ekonomik kalkınmaya katkı sağlamaktadır.

HALFETİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Halfeti, Şanlıurfa'nın kuzeybatısında Gaziantep sınırında yer alan yaklaşık 40 bin nüfuslu bir ilçedir. Tarihi Asurlulara kadar dayanmaktadır. Sırasıyla Asur, Yunan, Süryani, Arap, Bizans, Memlük ve Osmanlı medeniyetlerine ev sahipliği yapmış köklü bir kültürel mirasa sahip eski bir yerleşim yeridir. [URL-22] 2000 yılında GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi) kapsamında Birecik Barajının faaliyete geçmesi ile kıyıda yerleşim yerleri sular altında kalmıştır. Bu sebeple yerli halkın büyük bir kısmı 15 km uzaklıkta kurulan yeni yerleşim merkezine taşınmak durumunda kalmıştır. Hem somut hem de soyut tarihi ve kültürel değerlerin kaybına sebep olan bu durumun ardından belediyenin 2013 yılında gerekli koşulları yerine getirerek Cittaslow üyesi olması bu değerlerin bundan sonra korunmasında önemli bir faktör olmuştur.

Resim 3.7. Barajın yapımından önce ve sonra Halfeti'nin görünümü [URL-23]

Bir bölümünün Fırat Nehri'nin altında kalması sebebiyle "saklı cennet" ve "kayıp kent olarak anılmaya başlanan Halfeti mimarisinde ağırlık olarak yöresel kesme taşlı yapılar bulunmaktadır. Rum kale, Kanterma mezarı hanı, Aziz Nerses kilisesi, Barşavma manastırı, Gürkuyu kilisesi başlıca tarihi eserlerindedir. Ayrıca ilçeye özgü olarak 13 ayrı tür "kuş evi mimarisine" sahiptir. [URL-22] Somut olmayan kültürel mirası, yöresel yemekler, sıra gecesi geleneği, yerel müzik, kıyafetler, geleneksel el sanatları ve yerel siyah gül yetiştiriciliğinden oluşmaktadır. (Karatosun-Çakar, 2017: 78) Şanlıurfa'nın yerel lezzetlerinin yanısıra şabut balığı kebabı, erik tavaşı, kebat reçeli yöreye özel öne çıkan ürünlerdir. [URL-22]

Cittaslow Adaylık Süreci- Seçildikten Sonra Kentin Kazanımları- Sürdürülebilir Kalkınma

Cittaslow ağına katılacak şehirlerin değerlendirilmesi, 7 temel başlık altında toplanmış 70'in üstünde kritere göre yapılmaktadır. Kentlerin bu ünvanı elde edebilmeleri, adaylık sürecinde söz konusu kriterlere en az %50 oranında uyum sağlamaları halinde mümkün olmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde Halfeti'nin üyelik kriterleri kapsamında adaylık sürecinde ve sonrasında geliştirilen politikalar oluşturulan tablolar¹ ile birlikte incelenmiştir.

Sakin şehir üyelik kriterlerinden olan "çevre politikaları" kapsamında Halfeti'de hava ve su temizliğinin ilgili yasalar çerçevesinde yapıldığı görülmektedir. İlçede günlük katı atıklar toplanmaktadır ve katı atıkların ayrıştırılmasına yönelik projenin belediye tarafından onaylandığı bildirilmiştir. Ayrıca kentsel atık su arıtma tesisi de proje aşamasındadır. Birleşmiş Milletler'e biyomimari ve evsel kompost yapımı hakkında eğitim verilmesine yönelik başvuruda bulunulmuş eğitim sonucunda evsel kompost yapımının yaygınlaştırılabileceği öngörülmüştür. Halfeti'de gürültü ve ışık kirliliğine sebep olan unsurlar mevcut değildir. Görsel kirliliğe yönelik ise ticari ve reklam tabelalarının kullanımında vergilendirme politikası uygulanarak denetim sağlanmaktadır. Tablo 4.1. de Halfeti'nin adaylık sürecinde ve Cittaslow seçildikten sonra "Çevre politikaları" konusunda hangi kriterleri karşıladığı gösterilmiştir.

Tablo 4.1. Çevre politikaları

SAKİN ŞEHİR ÜYELİK KRİTERLERİ		Adaylık sürecinde	Cittaslow seçildikten sonra
1. Çevre politikaları			
1	Hava temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi	-	+
2	Su temizliğinin yasa tarafından belirtilen parametrelerde olduğunun belgelenmesi	-	+
3	Halkın içme suyu tüketiminin ulusal ortalamayla karşılaştırılması	-	-
4	Kentsel katı atıkların ayrıştırılarak toplanması	✓	-
5	Endüstriyel ve evsel kompostlamanın desteklenmesi	✓	+
6	Kentsel ya da toplu kanalizasyon için atık su arıtma tesisinin bulunması	✓	+
7	Binalarda ve kamu kullanım alanlarında enerji tasarrufu	-	-
8	Kamunun yenilebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi	-	-
9	Görsel kirliliğin ve trafik gürültüsü azaltılması	✓	+
10	Kamusal ışık kirliliğinin azaltılması	✓	+

¹ Bu bölümdeki açıklamalar ve tablolar, Halfeti Cittaslow Koordinatörü Sn. Nihat Özdal ile 25 Nisan 2018 tarihinde gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda elde edilen bilgilerle oluşturulmuştur. Bu süreçte tablolarda belirtilen politikalara ilişkin, adaylık sürecinde yapılmış olan uygulamalar (✓) ile, Cittaslow seçildikten sonra gerçekleştirilen uygulamalar (+) ile gösterilmiştir. Adaylık sürecinde ve sonrasında hiçbir girişimde bulunulmamış politikalar ise (-) ile gösterilmiştir.

11	Hane başına düşen elektrik enerjisi tüketimi	-	-
12	Biyolojik çeşitliliğin korunması	✓	+

Halfeti'nin altyapı politikalarına yönelik çalışmaları düşük seviyededir. Ancak ilçe merkezine rahat ulaşım ve trafiğe ilişkin toplu taşıma ve bisiklet kullanımına yönelik planlamalar yapılmaktadır. Evde bakıma muhtaç kişilerin bakımına ve sağlık hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik projeler hazırlanmaktadır. (Aydoğan, 2015: 114) Bunların yanısıra somut kültür mirasının korunması ile ilgili Halfeti Kentsel Sit Alanı Kıyı Şeridi İyileştirme Projesi kapsamında Fırat Nehri kenarında bulunan evlerin restorasyon çalışmaları devam etmektedir. Ayrıca 2012 yılından beri Halfeti Koruma Amaçlı İmar Planı çalışmaları, Eski Halfeti Sokak Sağlıklaştırma projeleri, Sakin Şehirde Yavaş Turizmin Geliştirilmesi ve Şelaleli Konak'ın Sosyal Tesise Dönüştürülmesi projeleri çalışmaları devam eden bu projelerdendir. (Çakar, 2016: 109) Tablo 4.2. de Halfeti'nin adaylık sürecinde ve Cittaslow seçildikten sonra "Altyapı politikaları" konusunda hangi kriterleri karşıladığı gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Altyapı politikaları

2. Altyapı politikalar		Adaylık sürecinde	Seçildikten sonra
1	Kamu binalarına bağlı verimli bisiklet yolları	✓	-
2	Mevcut bisiklet yollarının araç yollarıyla km üzerinden karşılaştırılması	-	-
3	Toplu taşıma durakları gibi aktarma merkezlerinde bisiklet park yerleri	-	-
4	Özel araçlara alternatif olarak eko ulaşım planlanması	-	-
5	Engellilere yönelik mimari engellerin kaldırılması	-	-
6	Aile hayatı ve hamile kadınlar için girişimler	-	-
7	Sağlık hizmetlerine onaylanmış ulaşılabilirlik	✓	✓
8	Kentsel merkezlerde malların "Sürdürülebilir" dağıtımı (Tarihi kent merkezlerinde mal dağıtımı için kirlilik yaratmayan motorsuz veya elektrikli taşıtların tercih edilmesi gibi)	-	-
9	Şehir dışında çalışan şehir sakinlerinin oranı	-	-

156

Elektrik ve telefon hatlarının ilçe genelinde %90'lık kısmı yer altına alınmıştır. İlçede bulunan 6 tane baz istasyonları için il sağlık müdürlüğü ile görüşmeler yapılarak teknik ölçümler için teknik hizmet istenmiştir. Vasıflı yeşil alanların artırılmasına yönelik çalışmalar başlatılmış ve Halfeti'ye özgü "siyah gül" yetiştiriciliği için eğitimler verilerek seralar oluşturulmuştur. Alınan ürünler kamusal alanlarda kullanılmaktadır. Ayrıca GDO'lu olmayan ürünlerin kullanımı yaygınlaştırılarak, sadece organik ürünlerin satışının yapıldığı küçük halk pazarı kurulması da planlanmaktadır. (Aydoğan, 2015: 112) Tablo 4.3. de Halfeti'nin adaylık sürecinde ve Cittaslow seçildikten sonra "Kentsel yaşam kalitesi politikaları" konusunda hangi kriterleri karşıladığı gösterilmiştir.

Tablo 4.3. Kentsel yaşam kalitesi politikaları

3. Kentsel yaşam kalitesi politikaları		Adaylık sürecinde	Seçildikten sonra
1	Kentsel dayanıklılık için planlama	✓	+
2	Kente ait değerlerin iyileştirilmesi, kent merkezlerinin ve kamu binalarının değerlerinin artırılması için programlar	✓	+
3	Verimli bitkiler ve meyve ağaçları ile sosyal yeşil alanların geri kazanımı ve/veya oluşturulması	✓	+
4	Kentsel yaşanabilirliğin artırılması (iş gidiş çıkış saatlerinde oluşan trafik sıkışıklığını azaltmak için okulların veya kamu kurumlarının mesai saatlerini kaydırmak, iş yerlerinde kreş açılmasını teşvik etmek gibi uygulamalar ile)	✓	+
5	Marjinal alanların belirlenmesi ve yeniden kullanılması	✓	+
6	Vatandaşların ve turistlerin etkileşimli hizmetlerinin geliştirilmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılması	✓	+
7	Sürdürülebilir mimari için hizmet masası (biyomimari vb.)	-	-
8	Kentin internet ağına sahip olması (fiber optik, wireless)	✓	+
9	Kirleticilerin izlenmesi ve azaltılması (gürültü, elektrik sistemleri vb.)	✓	+
10	Tele çalışmanın geliştirilmesi (Bilgisayar bağlantısıyla evden çalışma)	-	-
11	Kişisel sürdürülebilir kentsel planlamanın desteklenmesi (pasif ev, malzeme yapımı vb.)	-	+
12	Sosyal altyapının desteklenmesi (zaman bazlı para birimi-time based currency, serbest bisiklet projeleri vb.)	✓	+
13	Kamusal sürdürülebilir kentsel planlamanın desteklenmesi (pasif ev, malzeme yapımı vb.)	-	-
14	Kent içindeki kullanışlı yeşil alanların verimli bitkiler (meyve ağaçlar vb.) ile iyileştirilmesi/oluşturulması	✓	+
15	Yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılması	✓	+
16	Atölyelerin korunması / artırılması-doğal/yerel alışveriş merkezlerinin yaratılması	✓	+
17	Yeşil kentsel alanlarda kullanılan beton miktarı	-	-

Organik tarımın geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması kapsamında Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Tarım Kredi Kooperatifi destek ve teşviklerinden faydalanılmaktadır. GDO'lu ürünler Tarım Kredi Kooperatifi tarafından denetlenmektedir ve kullanımı yasaklanmıştır. Ayrıca ilçe yönetimi GDO'lu

ürünlerin zararları hakkında bilgilendirici broşürler hazırlamıştır. Yerel ve organik ürünlerin restoran ve okullarda kullanılmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Esnaf ve zanaatkarlığın yok olmaması için İŞKUR tarafından desteklenen projeler geliştirilmiştir. (Aydoğan, 2015) Yerel kültürel etkinliklere yönelik siyah gül festivali, su sporları şöleni fıstık festivali gibi etkinlikler düzenlenmektedir. (Çakar, 2016: 114) Tablo 4.4. de Halfeti'nin adaylık sürecinde ve Cittaslow seçildikten sonra "Tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkarlara dair politikalar" konusunda hangi kriterleri karşıladığı gösterilmiştir.

Tablo 4.4. Tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkarlara dair politikalar

4. Tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkarlara dair politikalar		Adaylık sürecinde	Seçildikten sonra
1	Tarım-ekolojisinin gelişimi (tarımda ekolojik prensiplerin uygulanması)	✓	+
2	El yapımı ve etiketli/markalı esnaf/sanatkâr ürünlerinin korunması	✓	+
3	Geleneksel iş tekniklerinin ve el sanatlarının değerini artırılması	✓	+
4	Kırsal bölgede yaşayanların hizmetlere erişimini sağlayarak kırsal bölgelerin değerinin artırılması	✓	+
5	Mümkünse kamuya ait restoranlarda (okul kantinleri, aş evleri vb.) yerel, organik ürünlerin kullanılması	✓	+
6	Kişisel kullanımda ve yemek sektöründe tat eğitimlerinin verilmesi ve mümkünse organik, yerel ürünlerin kullanılmasının teşvik edilmesi	✓	+
7	Yerel kültürel etkinliklerin korunması ve artırılması	✓	+
8	Otel kapasitelerinin artırılması	-	+
9	Tarımda GDO kullanımının yasaklanması	✓	+
10	Önceden tarım için kullanılan arazi yerleşimlerine ilişkin imar planların için yeni fikirler	-	-

Kriter kapsamında turizm odaklı kurslar açılarak hem yerli halka iş imkânı sunulmuş hem de turist karşılama misafirperverlik, pansiyonculuğun gereklilikleri açısından bilgilendirici faaliyetler yapılmıştır. Tarihi ve doğal mekanların güzergahları işaret ve levhalarla belirtilmiştir. (Aydoğan, 2015: 116) İşletmelere, ücret şeffaflığını göstermek amacıyla işletmelerin önünde fiyat listelerinin açık bir şekilde sergileme zorunluluğu getirilmiştir. Bunlara ek olarak, Halfeti 'de Cittaslow seçildikten sonra GAP Desteği ile Entegre Kırsal Kalkınma Programı- Halfeti Alt Bölge Kırsal Kalkınma Planı hazırlanmıştır. Bu plan kapsamında Turistik alt yapının yenilenmesi projesi, Turizm destinasyonu Halfeti, Kadın Kültür Merkezi, Turizm alt yapısının geliştirilmesi ve yüzer iskele projeleri uygulanmaktadır. Tablo 4.5. de Halfeti'nin adaylık sürecinde ve Cittaslow seçildikten sonra "Misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için politikalar" konusunda hangi kriterleri karşıladığı gösterilmiştir.

Tablo 4.5. Misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için politikalar

5. Misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için politikalar		Adaylık sürecinde	Seçildikten sonra
1	İyi karşılama (turistlere yönelik tanıtım için sorumlu ve eğitilmiş kişilerin belirlenmesi, tanıtım ofisleri, yönlendirme levhaları vb.)	✓	+
2	İşletmecilerin ve esnafın farkındalıklarını artırmak (fiyatların ve tarifelerin açık bir şekilde sergilenmesi)	✓	+
3	“Yavaş güzergahların” mevcudiyeti (basılı olarak, web üzerinden vb.)	✓	+
4	Önemli yönetsel kararlara tabandan tavana katılım sürecini sağlayacak aktif tekniklerin benimsenmesi	✓	-
5	Eğitimciler, yöneticilerin ve çalışanların Cittaslow temaları hakkında sürekli eğitim görmesi	✓	+
6	Sağlık eğitimi (obezite, diyabet vb.)	-	+
7	Kent sakinlerine, Cittaslowun anlamı hakkında sistematik ve kalıcı eğitim verilmesi	-	+
8	Cittaslow üzerine yerel yönetim ile çalışan derneklerin aktif varlığı	✓	+
9	Cittaslow kampanyalarının desteklenmesi	✓	+
10	Cittaslow logosunun internet sayfasında ve antetli kâğıt üzerinde kullanımı	✓	+

159

İlçede Sosyal yardımlaşma Başkanlığı'nca belirlenmiş olan yardıma muhtaç insanlara maddi yardımlarda bulunmaktadır. (Aydoğan, 2015: 117) Gençlere ve istihdama yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Tablo 4.6. de Halfeti'nin adaylık sürecinde ve Cittaslow seçildikten sonra “Sosyal uyum” konusunda hangi kriterleri karşıladığı gösterilmiştir.

Tablo 4.6. Sosyal uyum

6. Sosyal uyum		Adaylık sürecinde	Cittaslow seçildikten sonra
1	Azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı çalışmalar	-	+
2	Farklı etnik kökene sahip insanların aynı mahallede yaşaması	-	+
3	Engelli kişilerin entegrasyonu	-	-
4	Çocuk bakımının desteklenmesi	✓	-

5	Genç neslin istihdam durumu	✓	+
6	Yoksulluk	✓	+
7	Topluluk ortaklıklar/ sivil toplum kuruluşlarının mevcudiyeti	-	+
8	Farklı kültürlerin entegrasyon	-	+
9	Siyasi katılım	✓	+
10	Belediyenin kamu konut yatırımı	-	-
11	Gençlik faaliyetlerinin yürütüldüğü alanlarının varlığı ve bir gençlik merkezi	-	+

Karacadağ Kalkınma Ajansı desteği ile Cittaslow ve Slowfood ile ilgili kamu çalışanları ve halka yönelik eğitimler yapılmıştır. Tablo 4.7. de Halfeti'nin adaylık sürecinde ve Cittaslow seçildikten sonra "Ortaklıklar" konusunda hangi kriterleri karşıladığı gösterilmiştir.

Tablo 4.7. Ortaklıklar

7. Ortaklıklar		Adaylık sürecinde	Cittaslow seçildikten sonra
1	Cittaslow kampanyaları ve etkinlikleri için destek	✓	+
2	Doğal ve geleneksel yiyecekleri teşvik eden diğer kuruluşlarla iş birliği (slowfood vb.)	✓	+
3	Eşleştirme projelerinin desteklenmesi ve gelişmekte olan ülkelerin Cittaslow ve slowfood felsefelerinin yayılmasını da sağlayacak şekilde gelişmeleri için iş birliği	-	+

160

SONUÇ

İtalya' da ortaya çıkan ve tüm Dünya'da kabul görerek hızla yaygınlaşan yavaş kent hareketi, geliştirdiği politikalar ile kentlerin yerel kimliklerinin korunarak homojenleşmenin önüne geçilmesini amaçlamaktadır. Bu kapsamda gerçekleştirdiği plan ve uygulamalar ile Cittaslow ağına dahil olan Dünya'dan ve Türkiye'den yavaş kent örnekleri incelenmiştir. Kentlerin Cittaslow politikalarını öncelikle kendi mevcut potansiyellerine göre değerlendirdikleri görülmüştür. Ancak Dünya'daki yavaş kent örneklerine bakıldığında Türkiye'dekilere kıyasla, kriterlere "potansiyel" bağlamında yoğunlaşmasının yanı sıra gerek altyapıya yönelik gerek çevresel hassasiyetle yapılan uygulamalar sayesinde yavaş şehir kavramı ile daha bütüncül bir kentsel ilişki kurulmaya çalışıldığı görülmüştür. Çalışma kapsamında incelenen Halfeti ilçesi, tarım, turizm ve farkındalık gibi konularda gerçekleştirmiş olduğu politikalar ile başarılı bir grafik yakalamış olmakla birlikte çevre, altyapı ve kentsel yaşam konularında enerji korunumu ve yenilenebilir enerji kullanımını kapsayan köklü projeler ile iyileştirilmeye ihtiyaç duymaktadır.

Cittaslow Halfeti'nin mevcut durumunun korunması için bir kalkan görevi görmektedir. Geleneksel mutfağın korunması, mimarinin korunması, geleneksel el sanatlarının yaşatılması noktasında pek çok çalışma yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Cittaslow kentlerin dünya sahnesinde kendi değerleri ile yer almalarının önemini vurgulayarak Halfeti'nin Halfeti olması ile ilgili karakteristiklerin ne kadar önemli olduğunu kavramasını sağlamıştır. Kentin bu unvanı almış olması kadar onu koruyabilmesi ve kentin sürdürülebilir kalkınmasının devamlılığı için söz konusu kriterleri sağlayacak politikalar ve uygulamaların geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Sonuç olarak Cittaslow gibi unvanlar kentin markalaşma sürecine önemli katkılar koymakta ve küresel dünyanın eziciliği karşısında kentin bozulmadan turizm gelirleri ile buluşmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda yerel yönetimler Cittaslow hareketinin yaygınlaştırılması konusunda bilinçlendirilmeli ve gerekli desteklerin sağlanması ile sürdürülebilir kalkınma hedeflenmelidir.

KAYNAKLAR

Aydoğan, S. (2015). *Sürdürülebilir Mimarlıkta sakin Şehir (Cittaslow) Yaklaşımı*. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Çevre Kontrolü ve Yapı Teknolojisi Programı (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul

Bayram, F., *Sürdürülebilir Kentsel Gelişme: Araçlar, Yaklaşımlar ve Türkiye*, Cevat Geray'a Armağan, Mülkiyeliler Birliği Yayınları: 25, Ankara, 2001, s.251-265

Çahantimur, A., (2009). *Sosyo-Kültürel Bir Bakış Açısı ile Sürdürülebilir Kentsel Gelişme*. 21. Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi'nde sunulan bildiri, Bursa, 20-21 Mart.

Çakar D. (2016). *Kültürel mirası koruma bağlamında "Yavaş Şehir" (Cittaslow) hareketi: Türkiye örneği*. Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Restorasyon Programı (Yüksek Lisans Tezi). İzmir

Çavaş, Z. (2008). *Sakarya ili Taraklı ilçesinde el sanatları ve zanaatları*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Gönenç Sorguç, A., Arslan Selçuk S., (2009). *Performative Architecture for Sustainability*, 3rd International Ecological Architecture and Planning Symposium, Antalya Mimarlar Odası, Antalya, 22-25 Ekim.

Karatosun, M., & Çakar, D. (2017). Effects of Cittaslow movement on conservation of cultural heritage: Case of Seferihisar & Halfeti, Turkey. *Civil Engineering and Architecture*, 5(3), 71-82.

Kaymaz Ç. K., Birinci S., Camcı A., (2017). *Sürdürülebilir Turizm Açısından Uzundere Sakin (Cittaslow) Şehri*, AL-FARABI 1st International Congress on Social Sciences, Gaziantep, 11-14 Mayıs

Newman, P., & Kenworthy, J. (1999). *Sustainability and cities: overcoming automobile dependence*. Island Press.

Özmehmet, E. (2008). Dünyada ve Türkiye de sürdürülebilir kalkınma yaklaşımları. *Journal of Yaşar University*, 3(12), 1853-1876

Radstrom, S. (2014). A Place Sustaining framework for local urban identity: An introduction and history of Cittaslow. *Italian Journal of Planning Practice*, 1(1), 90-113.

Satterthwaite, D. (1997). *Sustainable cities or cities that contribute to sustainable development?*. Urban Studies, 34(10), 1667-1691.

UNESCO-MOST, 1996. Conference Report on Sustainability as a Social Science Concept, Frankfurt.

- Ünal, M., & Zavalısız, Y. S. (2016). Küreselleşme Karşıtı Bir Hareket: Yavaş Hareketi. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 5(4).
- Yazar, K. H. (2006). *Sürdürülebilir kentsel gelişme çerçevesinde orta ölçekli kentlere dönük kent planlama yöntem önerisi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi (Kent ve Çevre Bilimleri) Anabilim Dalı (Doktora Tezi). Ankara.
- Yılmaz, A, Tuncer, M, Zorlu, K. (2016). Yavaş Şehir (Sürdürülebilir Yerel Kalkınma) Potansiyelinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Güzelyurt, Aksaray. *Studies of The Ottoman Domain (Osmanlı Hakimiyet Sahası Çalışmaları)*, 6 (10), 1-18.
- [URL-1] <http://www.cittaslow.org/content/philosophy>, (10.05.2018)
- [URL-2] <https://www.slowfood.com/about-us/our-history/>, (10.05.2018)
- [URL-3] <http://www.cittaslow.org/content/association>, (10.05.2018)
- [URL-4] <http://www.cittaslow.org/content/why-cittaslow>, (10.05.2018)
- [URL-5] <http://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/>, (10.05.2018)
- [URL-6] http://www.cittaslow.org/sites/default/files/content/page/files/246/cittaslow_list_march_2018.pdf, (10.05.2018)
- [URL-7] Cittaslow International Charter, http://www.cittaslow.org/sites/default/files/content/page/files/257/statuto_cittaslow_en_12_05.pdf. (10.05.2018)
- [URL-8] <http://www.cittaslow.org/network/amelia>, (10.05.2018)
- [URL-9] <http://ci.sebastopol.ca.us/FAQ/What-is-the-population-of-Sebastopol>, (10.05.2018)
- [URL-10] <http://www.cittaslow.org/network/sebastopol>, (10.05.2018)
- [URL-11] <http://www.cittaslow.org/network/jingyang-jingde-county>, (10.05.2018)
- [URL-12] https://www.nufusu.com/ilce/tarakli_sakarya-nufusu, (10.05.2018)
- [URL-13] <http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-tarakli/>, (10.05.2018)
- [URL-14] <http://www.tarakli.bel.tr/tarihce.asp>, (10.05.2018)
- [URL-15] http://www.tarakli.bel.tr/nerede_yenir.asp, (10.05.2018)
- [URL-16] <http://www.uzundere.bel.tr/islemler.asp?x=8>, (10.05.2018)
- [URL-17] <http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-uzundere/>, (10.05.2018)
- [URL-18] <http://www.uzundere.bel.tr/belediye.asp?x=4>, (10.05.2018)
- [URL-19] <http://mudurnu.bel.tr/mudurnu/mudurnu-hakkinda>, (10.05.2018)
- [URL-20] <http://www.mudurnualanyonetimi.org/mudurnu-artik-unesco-dunya-mirasi-gecici-listesinde/>, (10.05.2018)
- [URL-21] <http://mudurnu.bel.tr/mudurnu/mudurnu-kulturu>, (10.05.2018)
- [URL-22] <http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-halfeti/>, (10.05.2018)
- [URL-23] <http://wownturkey.com/forum/viewtopic.php?t=4750&start=5>, (10.05.2018)